

var købt sammen, medens Mellemstanden var kommet bort fra sine Gaarde, snart med nogle Penge, snart uden Penge. Hvad gjorde disse Mennesker saa? De strømmede ind til Rom, som de fyldte, og de dannede der en Klasse, der efterhaanden sank ned til at være et fuldstændig arbejdsløst Proletariat, der var til fals for de Adelsfamilier, der laa og sloges om Magten i Rom. Hvad vilde Graccherne? De vilde ganske simpelt have genoprettet Smaabruget i Italien. De vilde have Jord anvist til alle disse Mennesker og have hele denne Plebs jaget ud af Rom, for at den ikke skulde ødelægge Politikken derinde og demoralisere sig selv. Jeg siger: Om man nævner Graccherne eller Niels Frederiksen, det er i Henseende til Maal og Midler akkurat Hip som Hap. Om det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen vil gaa ned og lade sig slaa ihjel paa Gaden for sin Idé, ved jeg ikke — det vil jo vise sig, hvis han kommer i det Tilfælde, de andre gjorde det —, men Problemet var ganske det samme. Kvindeproblemet — akkurat lige saadan, og Børneproblemet. De kan tage Spørgsmaal efter Spørgsmaal, og De vil se akkurat de samme politiske Problemer, som er fremme den Dag i Dag. Og af ganske naturlige Grunde, Grundlaget for Udviklingen er simpelt hen det samme.

Jeg siger altsaa, at noget nyttigere end økonomisk Historie findes der ikke. Men jeg tror ikke, den skal skrives af Historikere. Ikke fordi disse jo vel nok kan frembringe megen økonomisk Historie af Værdi, men Overblikket og Forstaaelsen af de ledende Ideer, af Lovene for den økonomiske Udvikling, haves bedre, og de bør kunne fremstilles bedre af Økonomer — notabene naturligvis, naar de er opdraget paa historisk Grundlag.

Jeg vil dvæle lidt endnu ved dette Spørgsmaal trods den sene Time, thi jeg anser det for vigtigt. Faar jeg saa ikke holdt den sidste Halvdel af mit Foredrag, faar jeg opsætte det til i Morgen eller til en anden Gang. Jeg vil altsaa dvæle lidt ved dette endnu. Jeg vil henvise til en dansk Lærebog, som med Rette nyder et meget højt Ry, det er Erslevs Grundrids af Middelalderens Historie. Her er i et Afsnit behandlet den tidlige Middelalder, som er i ganske overordentlig høj Grad egnet til at være Lærestof for vor egen Tid. Erslev har givet baade en fortræffelig Oversigt og givet Hoveddokumenterne i den hele Udvikling. Det er en Udvikling, som kendetegner den mest tragiske Episode i Europas blodige Historie, og det uagtet denne Episode stjal sig stille og

roligt frem i Løbet af 500 Aar. Det, der skete, skete ikke gennem Krige eller Erobring. Der var i den Tid store Fyrster, som forstod at samle Magten og samle Riger, og der var i den Tid smaa og svage Fyrster — det var de fleste —, det gik op og ned, men de egentlige Udviklingsspirer voksede fra Aarti til Aarti, indtil en Tilstand vendtes fuldstændig om til det modsatte af, hvad den var til at begynde med.

Jeg tænker paa Epoken fra Overgangen mellem det femte og sjette Aarhundrede til det ellefte Aarhundrede. Man begyndte med fælles Eje af Jorden, hvor hver Frimand var bestemmende over Maaden, paa hvilken Sognets eller Stammens — hvad man nu vil kalde det — Jord, den fælles Jord, skulde drives. Man begyndte under Lighedens Tegn, og man endte under den absolutte Ulighedens Tegn, man endte i det, man kalder Feudalsamfundet, hvor hele Jorden var samlet paa enkelte privates Hænder — snart mere, snart mindre Jord —, og disse private sad og havde saa at sige suveræn Magt paa deres Godser, hvis Beboere alle var, hvad man vilde kalde Godsets Under-saatter, det vil sige ufrie Folk, der trælledes Føden sammen til Godsejeren. Centralmagten var kun et Skin, og disse suveræne feudale, som fik Føden gennem deres livegne eller hørige, tjente til, hvad de skulde bruge af Luksus, ved at slaa løs paa hinanden — det var alles Krig mod alle.

Her har vi altsaa en Samfundstilstand, som i Løbet af 500 Aar stille og roligt arbejder sig frem derved, at Magtgrundlaget fra at være fælles samles under den enkelte, og Tilstanden ender med at være en fuldstændig Modsetning til Begyndelsen. Dette Afsnit behandler Erslev ogsaa, og som den Historiker, han er, behandler han det naturligvis godt, men han giver dog alligevel ikke en saadan Forstaaelse af det hele, at man saa at sige ser Udviklingen leve frem for sig. Hvis han havde gjort det, vilde man ogsaa have faaet at se, at der er et Problem, som rejser sig i Dag, og som er ganske nøjagtigt det samme, ogsaa et politisk Problem, som er ganske nøjagtigt det samme som den Gang.

Det underlige er, at Erslev, som sagt, ogsaa i sin Bog giver Hoveddokumenterne, saaledes som de foreligger fra Tiden, med Tidens Udtryk og Tidens Skrift — Dokumenterne er simpelt hen afskrevet. Der er to afgørende Dokumenter. Det ene Dokument, gennem hvilket man ser Begyndelsen til, at en Frimand bliver en hørig Mand, er den saakaldte Rekommandationsformular eller Kommandationsformular. Det er